

Josep Marí: Entrevista a Manuel Molins

Nom/Cognom	Manuel Molins i Casaña
Data de naixement	1946
Títol	<i>Entrevista a Manuel Molins</i>
Categories	Cultura, teatre, Grup 49, Manuel Molins
Data i lloc de l'entrevista	2018, Teatret
Entrevistador	Josep Marí i Mollà
Enllaç	https://www.youtube.com/watch?v=L2SH3eRfd-k

[Manuel Molins i Casaña](#) (1946), dramaturg, escriptor i professor d'Alfara, està internacionalment reconegut per les seues aportacions a les arts escèniques. En 2019 la prestigiosa Institució Alfons el Magnànim va publicar la seua obra completa en dos volums amb excel·lents introduccions crítiques (*Manuel Molins. Teatre complet*). A més es poden trobar fàcilment textos o entrevistes, també en el nostre àmbit; per exemple es pot accedir en línia al número d'abril de 2018 de la revista *Tornallom. El Periòdic de les trobades de l'Horta Nord*, que inclou l'article de Susana Martín «Manuel Molins, Manolo, un alfarense en estat pur» (pp. 14-15), sobre el nostre autor a Alfara amb el Grup 49, una fita en el teatre valencià. O la semblança que fa Josep Marí i Mollà en «El Manuel Molins que jo conec» (p.15).

Precisament Josep Marí —que aleshores era regidor de Cultura— és l'entrevistador en este vídeo que recuperem a Alfarapèdia amb subtítols i la transcripció completa. No deixa dubtes que ens trobem davant d'un creador excepcional, d'una gran humanitat, que ha fet part d'un moment singular i d'alt nivell per al nostre poble i per a l'àmbit universal de l'ètica i de l'estètica.

Sinopsi

Josep Marí entrevista a Manuel Molins sobre la seua trajectòria teatral, començant per l'experiència a Alfara en el Grup 49, una fita en l'àmbit de les arts escèniques en l'àmbit valencià i espanyol.

Transcripció

Josep Marí

Regidor de cultura i normalització lingüística

Manuel Molins

Dramaturg

JM.- Bon dia, Manolo.

MM.- Bon dia, Josep.

JM.- Estar amb tu i poder parlar del teatre i allò que representa a la nostra vida i al nostre poble és un plaer.

MM.- El plaer és meu, que se sol dir.

JM.- Bé, moltes històries a contar i a resumir en pocs minuts. Què és allò que més recordes dels teus inicis com a dramaturg?

MM.- A vore, jo lo que més recorde evidentment és Alfara del Patriarca, o siga, Alfara del Patriarca en el [Club] 49, vale? O siga, en este mateix teatre a on ara estem tu saps que féiem moltes coses, no? Vam fer fins i tot un sainet que jo recordaré tota la vida; a Cunyat Sesé el tenim vestit de marineret, i Amparín la Parrussa, que estava ahí asseguda en el... vinga cridar: "ieh, tal...", era una cosa encantadora. Después també en la època de Vicent Torres i Emili Martí, dos grans personatges que passaren per aquest poble, grans... un retor i un vicari, el Emili i el Vicent Torres, als quals jo crec que cal homenatjar, que cal almenys recordar. Férem ací... també vam fer el *Llanto por Ignacio Sánchez Mejías*, que estava Ismael Blasco, estava... Jo l'havia muntat al Seminari, i después el muntàrem ací. Estava tamé Vicent Gisbert, estupendo, que érem tots molt jovenets. Hi havia dos xiques que ara no recorde el nom. És que jo sóc molt despiste.

JM.- Sí, jo t'ho diré: una era Angelita la de la plaça...

MM.- Angelita, sí.

JM.- ... i l'atra era Lolita Bosch.

MM.- Lolita Bosch, exactament, sí. Bueno, pues estes dos xiques, era Ismael, Vicent Gisbert i jo. I aleshores vam fer... después vam fer tamé un atra cosa, a partir dels quadres de Mussorgski, que cantàvem i ballàvem. Unes animalades increïbles. Bueno, tot això, claro, anava fent... jo ja estava al Seminari, jo feia ja molt de teatre en el Seminari, ja haviem fet l'*Anunciació a Maria*, que havia sigut un èxit a València ciutat, etc. I bueno, jo -tu tamé ho saps això- en el 68, però en febrer del 68, la primer setmana, jo me n'anava al Seminari, perquè entràvem el dia 1 de febrer, i la primer setmana teníem exercicis espirituals, però en ixa primer setmana Ismael Blasco —un atre home fonamental, sense el qual no se poden entendre moltes coses d'Alfara i del Club 49 que era—, és quan se convoca una reunió, se munta el Club

49 i dins del Club 49 hi ha el Club 49 de teatre. I ahí comencem a fer *Los fusiles de la madre Carrar*, una versió de la història de Brecht, que vam estrenar ací en el pati de les monges, que ara és el pati de l'Ajuntament. I jo com allò resultava curt vaig fer un... *Investigación sobre la violencia*, un resum de textos, un collage, amb la tècnica del collage que és una tècnica que a mi m'agrada molt —bueno, sempre m'ha agradat molt— amb textos de Calderón, de Lope —bueno, de Lope no—, de Calderón, de León Felipe, de molta gent... de la Bíblia, etc., no? I allò va tindre molt d'èxit i fins i tot vam anar a les Coves de Massamagrell, etc. Per tant digam que d'alguna manera jo me vaig posar al servei del Club 49, i després del Club 49 escrivint coses per a que pugueren fer. I bueno, va ser molt interessant i molt feliç, i sobretot que aprens molt: pareix que estàs fent però realment estàs aprenent.

JM.- Dis-me tres motius per estimar el teatre.

MM.- Tres motius per estimar el teatre. Bé.

JM.- Només tres, eh?

MM.- Només tres. No, igual te'n diré uno que els resumirà tots. A vore, hi ha un personatge meu, que és la Nati Lavalle, que és un personatge d'una obra... que són dos personatges que són dos dones, i Nati Lavalle havia sigut vedette, vedette en Russafa. Vedette. I ella estima el teatre. I bueno, s'ha de casar perquè la revista cau en picat —això està inspirat en fets reals, eh?—; la revista cau en picat i tal. Bueno, total, quan ella té dinés i passen els anys, ella sap cantar boleros. Ella no sap parlar... Aleshores fa un càsting perquè vagen xiquetes, vagen noves actrius que puguen cantar i ballar però sobretot que sàpiguen parlar. I va una que és una tal *Shenc*, bueno una xiqueta que li diuen *Shenc*, i ella fa una interpretació especial de les tres germanes de Chéjov i tal i qual. Bueno, però clar, la metodologia de Nati Lavalle, pobreta, ella lo que li ensenyaven, i ella va tocant el piano i dient "ara fes com jo". Ahí tenen un enfrontament i clar, la *Shenc* que ella és muy de escuela i muy com Déu mana li diu "vosté no té ni puta idea, vosté Nati Lavalle, però qui coneix a Nati Lavalle", i aleshores ella li replica, i això és per a mi lo que resumix la meua idea del teatre, no? Diu: "vale, d'acord, tu cantes com Montserrat Cavallé, balles com aquella russa tan famosa i parles molt bé. Però no tens ni puta idea del teatre. El teatre és un amant cruel. Un amant cruel però que quan te toca és tendríssim. No hi ha res millor que una carícia del teatre". Quan el teatre t'acarona, quan el teatre te va de cara és el millor amant del món. I t'oblides del cansament, t'oblides de les hores i t'oblides dels fracassos i t'oblides de les tensions. T'oblides de tot. Per tant diu: "tot, tot per un amant, per una carícia de l'amant cruel. Perquè el teatre és la passió, i sense passió no coneixeràs ni el teatre ni la vida". I jo pense que això és fonamental, ixa és la meua idea bàsica del teatre.

JM.- Molt bé. Què va fer el Grup 49, creat en Alfara, arribar a ser tan important en la seua època?

MM.- Home, d'això tu tamé en saps [risses]. Anem a vore...

JM.- Però ara te toca a tu [risses].

MM.- Me toca a mi, sí. A vore, el Grup 49 jo pense que tingué dos o tres virtuts interessants. Tamé és veritat que en el Grup 49 hi han dos o tres fases. Hi ha una primeríssima fase que és la primeríssima fase que hem dit que fem en castellà perquè clar, no podíem fer-ho d'un altra manera. I aleshores ahí se fa el espectacle d'Arrabal, en el que estava la Feli Molins i estava

tamé el Enric Cunyat Sesé, el Gabi -el Gabi Mollà-, la Maria Robi, la Nati... sí, Nati tamé estava si no m'arrecorde mal.

JM.- Nati Collado.

MM.- Nati Collado tamé estava; etc. Vull dir que hi ha una primer.... Després tamé fem en ixé moment *La pereza*, que estava la Consol... Consuelo, vamos.

JM.- Consuelo Sanfrancisco.

MM.- Consuelo Sanfrancisco, el Jesús Rodríguez que sempre ens ajudava, etc. Tamé la Feli Molins. I ixa etapa culmina amb Valle Inclán, *La pereza*... *La pereza* no: *La rosa de papel* de Valle Inclán, amb tu mateixa, el Lluís —el Lluís, pobre, que va tindre l'accident i va quedar mal.

JM.- Es trencà el braç.

MM.- Es trencà el braç. Després estava tamé Maria Robi i tal i tal, el Pep Igual, que estaven estupendos, el Elvira... el Pau Elvira, el Juan Collado evidentment, que estaven fantàstics, etc. I la María José Villanueva que feia... tu feies el marit i ella feia la Rosa de papel, la pobra xica... morta.

JM.- La pobra xica que està morint-se.

MM.- Exacte.

JM.- I se mor.

MM.- I se mor. I és quan ell descobrix que és tan guapa, perquè és una obra terriblement necròfila, etc. Bé, això, digam ixa primera etapa, acaba ahí, s'acaba en ixé moment. A partir d'ahí aleshores és quan jo ja tenia escrita la *Dansa de vetlatori* i tu recordaràs que se discutix, jo no volia que es fera perquè jo pensava que encara no estàvem prou preparats, però bueno, se va decidir i com tot se decidia amb votacions i en grupo pues se va decidir que féiem *Dansa*. I a partir de *Dansa* això sí: *Dansa* marca un abans i un després. I un abans i un després no només en el Club 49, en el club nostre, sinó també en el teatre valencià, de fet fins i tot la *Turia* que mai ha sigut una gran amiga precisament, senyala dos obres bàsiques, amb estètiques molt distints i món molt diferents: el *Florentí Monfort* de Rodolf Sirera; *El Rogle*, sobretot *El Rotgle* en aquella època, i el 49 amb *Dansa de Vetlatori*. A partir d'ahí a més a més jo conec a Fuster, etc. Per tant, digam que el Club 49 el que fa és que té dos... en ixa segona etapa és molt important l'intent de recuperar d'alguna manera el folklor, donar-li una dignitat. És a dir, mai de la vida sobre l'escenari s'havien plantejat llauraors amb els saragüells però mostrant precisament una part de la història, de la història ocultada, lo que jo dic "*l'altra memòria*". I això... clar, se va crear un gran espectacle dins de les possibilitats que teníem, que teníem les que teníem. Però clar, hi havia música, hi havia cançons, hi havia... hi havia dansa, hi havia drama, etc. Bueno, i va ser, com tu saps molt bé, molt alabat, molt ben acollit, etc. Ixa etapa donà pas a una tercera i última etapa que és la etapa d'un intent de professionalització. Que és ja el final dels 70... del 78 al 81, ixos dos o tres anys últims, però clar, no hi ha possibilitat d'accedir a la professionalització perquè entre altres coses els polítics en lloc de fer una política de consolidar el que teníem i donar eixides professionals, el que es va fer, com tu saps molt bé, de alguna manera és voler agranar tot lo que venia del teatre independent. Clar, en el teatre independent, tamé com saps tu, hi havíem uns grups que lo que ens interessava era crear una estètica i tal... i tamé la lluita política venia... *ça va de soi* que diuen els francesos, no?, perquè fer un teatre en valencià i un teatre distint, clar, anava contra la dictadura i el franquisme.

Però no lluitàvem d'ixa manera, però hi havia atres grups, tan dignes com els que siguen, que eren els fronts culturals dels partits. Fóra del FRAP o fóra de d'això... Claro, estos estaven més interessats en una lluita més estrictament política que no la creació d'una estètica, d'un teatre de futur. Bueno, i entre tot això, ixos tres grans moments jo crec que definixen molt bé, amb tota la gent que ahí ha col·laborat... perquè jo pense que tamé, sobretot en la primera etapa i una part de la segona, és molt important les idees escenogràfiques de Vicent. Perquè ell fins a *El auto de los cantares* i tot això fa uns escenografies estupendes, és molt clarivalent... Amb quatre duros... bueno, amb quatre duros no, no teníem ni quatre duros: dos pessetes. I jo pense que tot això li va donant, apart de que la direcció i el grup té una idea estètica clara, també tots els que estan col·laborant ahí van ajudant, no?, van ampliant i van aportant matisos. I en ixe sentit jo pense que Vicent va ser tamé molt important.

JM.- Esta és un poquet complicada: què t'inspira?

MM.- Això està bé. Normalment la gent pense que quan u escriu o quan uno se dedica a estes coses de les pràctiques artístiques, siga en literatura, siga teatre, siga... "La inspiració"... no, no, no hi ha inspiració, o siga... Sí que hi han motivacions, sí que hi han moments que... coses que t'impacten. Una paraula... A mi m'agrada molt escoltar a la gent quan parla. I vas en el autobús o vas en el tramvia o vas en tal i vas sentint converses. I ixes veus per a mi són molt importants. Harold Pinter, quan ell va explicar la seua poètica, quan li van donar el premi Nobel, deia: "És molt important escoltar els personatges. Si un personatge te parla, està ahí dins del teu subconscient, i si tu no li fas cas i ell desapareix vol dir que no li interessava. Però si torna i torna a dir és molt important dir-lo parlar. I aleshores ix en les obres. Bé, aleshores una primera cosa és això, no?, escoltar d'alguna manera les teues veus interiors: què està passant dins de tu. Después claro, pot ser una pintura, pot ser un fet, pot ser un dia, pot ser... no ho sé, ací mateixa, un record, una persona... O siga, hi han milers de motius que te poden estimular una idea, un projecte. Hi han infinitat de motius. Lo important és vore si eixos motius només són, digam-ne, purament intel·lectuals, purament racionals o purament momentanis, o si después tenen un sediment interior. A mi una de les coses que m'agrada molt i tu ho saps, a mi m'agrada tamé molt un teatre de pensament. Jo he fet tot tipus de teatre: infantil, juvenil, etc., no? Però m'agrà molt un teatre de pensament perquè pense que és una de les coses que teníem mancança, no? Per això en el cas de la trilogia d'*Exilis*, que és inspirat en el moment final de Nietzsche, o en Rimbaud-Verlaine en *Els viatges de l'absenta*, o en *La màgia del doctor Wittgenstein*, inspirat en el segon Wittgenstein que diuen. Claro, tu te poses a estudiar, però a mi m'agrada molt tamé viatjar als llocs, eh? Viatjar als llocs. Per exemple vaig estar en Àustria mirant els llocs on havia estat Wittgenstein de mestre, en uns poblets allà perduts de la muntanya. O en el cas de Nietzsche, l'últim moment està en Torino, i en la piazza Carlo Alberto, i claro, vas, viatges... perquè no has d'omplir-te només de idees sinó de sentiments. De sentiments de que tot allò tinga una vivència interior. I quan ixa vivència interior té el pòsit per tant jo abandone enseguida; jo llig molt, estúdie molt, però ho deixe tot i deixe fluir el que hi ha. I després claro, repasses a vore si en funció del que havies pensat i del que havies més o menys projectat allò funciona o no funciona. I bueno, i ahí naixen els projectes, entre altres alguns dels projectes que tu has estat també: el projecte de l'atra memòria que és *Dansa*, que és crònica especial, etc. Claro, la crònica especial, Estellés que és molt important també per al 49, ell me proposa que ho fem a partir de la seua obra. Claro, la seua obra mosatros no la coneixíem, estem a principis dels 70. Bueno, ell me dixà els llibres, me regala llibres i tal, ell venia al 49 com tu saps tots els dies allí a vore com assajàvem —i les mamelles d'Ampar [risses], que tot s'ha de dir—. I aleshores, bé, claro, t'empapes de tota la seua poesia, busques la seua poesia, fas una espècie... una vegada més la tècnica del collage, que és una obra meua,

evidentment, però a partir de textos d'Estellés, textos i poemes d'Estellés i d'Ausiàs March. Claro, però t'has de posar en la pell, o siga, no és només una lectura intel·lectual, analítica, freda; digam-ne... No, has d'entrar dins d'ells. O ells han d'entrar dins de tu per a que després tu els pugues traure. Per tant no hi ha inspiració, la inspiració en tot cas pot vindre d'a on siga, pot ser un xiquet que veus pel carrer, un olor, una imatge. Per exemple l'Abú Magrib, quan jo vaig fer l'Abú Magrib, que és un text que tamé ha estat molt alabat, molt venut, Bromera ha venut moltíssims exemplars, s'ha traduït tamé a... ha estat traduït tamé a l'eslovenç, etc., etc., a l'eslové, doncs com ho vaig fer? Estàvem en els fastos de les olimpíades de Catalunya, eh?, de Barcelona, i també la feria de Sevilla aquella, no?, que es va fer, o com se diga... la Expo de Sevilla, bé. Però clar, de sobte aparegué una imatge d'una pastera, que era una de les primeres pasteres que arribaven, i allò em va impressionar moltíssim. I em vaig quedar amb la imatge de la pastera, i a partir d'ahí estires el fil i, bueno, i vaig fer l'Abú Magrib. Per exemple.

JM.- Bueno, consideres que has sigut privilegiat per fer allò que t'agradava?

MM.- Sí, molt. Jo, com tu saps i ho sap tothom que me coneix, jo sempre he fet... home, no diré el me m'ha donat la gana però quasi. Jo sempre he fet el que he volgut fer. Jo vaig ser un estudiant prou vàlid, perquè entre altres coses m'agradava estudiar; tinc uns amics fantàstics de la època del Seminari, els quals encara som amics, però amics, o siga... han passat els anys i cada u ha anat fent una vida, una... I després en el teatre he fet lo que he volgut, no li dec res a ningú, no me... M'han oferit a vegades coses de tipo polític, etc., no vaig ara a entrar en detalls, i no ho he acceptat mai. No per res: sinó perquè pense que cada u en esta vida ha de fer una cosa, i barrejar les coses a mi no em sembla bé. I per tant... sí, me van oferir entrar en la Diputació... en la Diputació mentira: en la Generalitat, en la època per exemple de Josep Lluís Albiñana, el president autonòmic, no? I tal. I jo no vaig voler, perquè jo pense que són coses distintes. Des del món de la pràctica artística el que hem de fer és controlar i criticar al poder. Per tant si entrem a formar part del poder jo crec que perdem molta llibertat i molta autonomia. I perdem molta capacitat, molta capacitat de poder dir el que creguem que no està bé. Per tant jo sóc partidari... no sóc partidari ni de les elits sostractives, ni de les portes giratòries, ni de que cada u es clave en el àmbit en que no és el seu. Jo el meu àmbit sempre ha sigut el món del teatre, el món de la poesia, el món de la literatura, el món del assaig, el món de l'estudi, el món de l'escriptura, i sempre he estat ahí i continue. Fins que me moriré [risses].

JM.- Que siga ben tard!

MM.- Home, espere.

JM.- Que hi ha molt que fer encara...

MM.- Sí, sí, molt, molt.

JM.- I tu ho fas bé.

MM.- Bueno.

JM.- Pues ja estem acabant. Moltes gràcies per prestar-te a aquest diàleg.

MM.- Molt bé, pues home, gràcies a vosaltres per tot, i sobretot perquè entre tots hem de fer una Alfara millor. Millor encara; ja estem bé però hem d'estar millor.

JM.- Esperem.

MM.- Vale. Gràcies.

Alfara

Ajuntament

Regidoria de cultura i normalització lingüística